

- гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука. Серія: Педагогіка та психологія. 2025. № 4. DOI: <https://doi.org/10.32782/3041-2021/2025-4-42>*
4. Яковчук О. В., Романів А. С., Токар О. І. Сучасні особливості викладання фізико-географічних дисциплін при підготовці вчителів географії в закладах вищої освіти України. *Вісник Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені Академіка Степана Дем'янчука. Серія: Педагогіка та психологія. 2026. № 2. DOI: <https://doi.org/10.32782/3041-2021/2026-2-41>*
  5. Ярошенко О. В., Романів А. С., Токар О. І. Теоретико-методологічний аналіз вибору об'єкта дослідження в географічній науці. *Вісник Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені Академіка Степана Дем'янчука. Серія: Педагогіка та психологія. 2025. № 4. DOI: <https://doi.org/10.32782/3041-2021/2025-4-44>*
  9. Kholoshyn I., Bondarenko O., Hanchuk O., Shmeltser E. Cloud ArcGIS Online as an Innovative Tool for Developing Geoinformation Competence with Future Geography Teachers. CEUR Workshop Proceedings. 2019. Vol. 2433. P. 403–412. URL: <https://arxiv.org/abs/1909.04388> (date of access: 30.04.2026).

Яковчук Олександр Володимирович,

кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри географії і туризму ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», м. Рівне

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ МАТЕРИКІВ І ОКЕАНІВ У ЗВО ДЛЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ НУШ

Сучасна реформа загальної середньої освіти в Україні, реалізована в межах концепції Нової української школи (НУШ), висуває нові вимоги до професійної підготовки майбутніх учителів географії. Особливої актуальності набуває оновлення підходів до

викладання курсу географії материків і океанів у закладах вищої освіти, оскільки саме цей курс формує у студентів систему знань про природні та суспільні особливості регіонів світу, просторові закономірності розвитку природи та населення, а також навички роботи з географічною інформацією. Водночас традиційні лекційно-репродуктивні методи навчання вже не забезпечують формування компетентностей, визначених Державним стандартом базової середньої освіти [3].

Аналіз змісту типової програми підготовки майбутніх учителів географії свідчить, що навчальна дисципліна «Географія материків і океанів» займає важливе місце у формуванні професійних компетентностей здобувачів освіти. Програма передбачає вивчення закономірностей формування природних комплексів материків і океанів, особливостей їхнього геологічного розвитку, клімату, внутрішніх вод, ґрунтово-рослинного покриву, тваринного світу та сучасних екологічних проблем. Значна увага приділяється формуванню цілісного уявлення про географічну оболонку Землі, просторові закономірності розвитку природних процесів і взаємодію компонентів природного середовища. Водночас сучасні вимоги Нової української школи актуалізують необхідність посилення практичної спрямованості дисципліни, розвитку дослідницьких компетентностей, навичок роботи з цифровими картографічними ресурсами та інтеграції традиційних географічних знань із сучасними технологіями просторового аналізу [4].

Одним із провідних напрямів модернізації підготовки майбутніх учителів географії є впровадження компетентнісного підходу. Його сутність полягає у переході від накопичення фактологічних знань до розвитку здатності застосовувати географічні знання для розв'язання практичних завдань. У процесі вивчення географії материків і океанів студенти повинні не лише характеризувати природні комплекси чи особливості населення окремих регіонів, а й аналізувати глобальні екологічні проблеми, оцінювати наслідки змін клімату, визначати вплив господарської діяльності на довкілля та прогнозувати можливі зміни геосистем [2].

Важливу роль відіграє використання цифрових технологій. Сучасні геоінформаційні системи, інтерактивні карти, цифрові атласи, сервіси дистанційного зондування Землі та онлайн-платформи значно розширюють можливості вивчення географії материків і океанів. Використання таких ресурсів дозволяє студентам працювати з актуальними просторовими даними, аналізувати супутникові знімки, досліджувати зміни природних комплексів у режимі реального часу та розвивати цифрову компетентність, яка є однією з ключових компетентностей НУШ [1].

Перспективним напрямом є застосування технологій дослідницького та проблемного навчання. Під час вивчення материків і океанів студенти можуть виконувати міні-дослідження щодо причин виникнення природних катастроф, особливостей розселення населення, змін океанічних течій або трансформації природних ландшафтів. Такі завдання сприяють формуванню критичного мислення, навичок аналізу інформації та самостійного пошуку рішень. Особливо ефективними є кейс-методи, що передбачають аналіз реальних географічних ситуацій та пошук шляхів їх вирішення.

В умовах цифровізації освіти значного поширення набувають технології змішаного та перевернутого навчання. Студенти отримують можливість самостійно опрацьовувати теоретичний матеріал за допомогою відеолекцій, електронних курсів та інтерактивних ресурсів, а аудиторний час використовується для дискусій, практичних робіт, аналізу картографічних матеріалів і виконання проєктів. Такий підхід підвищує рівень самостійності здобувачів освіти та сприяє розвитку навичок самоосвіти [4].

Прикладом інноваційного підходу до вивчення географії материків і океанів є розроблена система комплексних практичних робіт для Південної Америки, що поєднує картографічний, статистичний, геоекологічний та аналітичний компоненти. На відміну від традиційних контурно-картографічних завдань, запропоновані практичні роботи орієнтовані на встановлення причинно-наслідкових зв'язків між тектонічною будовою, рельєфом, корисними копалинами, кліматом, гідрографією, природними зонами та природоохоронними

територіями материка. Студенти не лише локалізують географічні об'єкти на карті, але й здійснюють аналіз кліматичних показників різних типів клімату, визначають вплив океанічних течій та рельєфу на формування природних комплексів, співставляють тектонічні структури з формами рельєфу та ресурсним потенціалом територій, а також виконують порівняльний аналіз об'єктів природної спадщини ЮНЕСКО і природно-заповідного фонду. Особливістю методики є інтеграція просторового аналізу, статистичних досліджень, роботи з тематичними картами та елементів геоінформаційного моделювання, що сприяє формуванню системного географічного мислення майбутніх учителів географії та відповідає компетентнісним вимогам Нової української школи [4].

Аналогічний інноваційний підхід реалізовано у комплексі практичних робіт з океанографії, що охоплює всі океани Світового океану та інтегрує фізико-географічний, кліматологічний, геологічний, ресурсний, транспортний і туристичний напрями досліджень. Практичні завдання передбачають не лише локалізацію географічних об'єктів на карті, а й виконання багатокomпонентного просторового аналізу океанічних систем. Студенти досліджують географічне положення океанів, структуру акваторій, проток та архіпелагів, аналізують взаємозв'язки між кліматичними поясами, океанічними течіями, температурою, солоністю та режимом опадів, визначають закономірності впливу океану на формування клімату прибережних територій. Окремий блок присвячено вивченню тектонічної будови дна, розміщенню вулканізму, мінеральних і біологічних ресурсів, а також аналізу транспортно-логістичних систем, морського туризму та природоохоронних територій Світового океану. Особливістю розробленої методики є поєднання картографічного моделювання, статистичного аналізу, елементів геоінформаційних технологій та прикладних досліджень сучасного природокористування, що забезпечує формування цілісного уявлення про океан як складну природно-господарську систему та сприяє розвитку професійних компетентностей майбутніх учителів географії відповідно до вимог Нової української школи [4].

Особливе значення має проектне навчання. Під час підготовки майбутніх учителів географії доцільно залучати студентів до створення освітніх проєктів, присвячених окремим материкам, океанам або глобальним проблемам людства. Результатами таких проєктів можуть бути інтерактивні карти, вебресурси, віртуальні екскурсії, тематичні освітні квести чи мультимедійні презентації. Проектна діяльність сприяє інтеграції знань із різних дисциплін, формує навички командної роботи та підвищує мотивацію до навчання [5]. Не менш важливим є використання віртуальних екскурсій та технологій доповненої й віртуальної реальності. Вони дозволяють моделювати подорожі до природних об'єктів різних материків, досліджувати рельєф, кліматичні пояси, океанічні западини та унікальні природні комплекси без необхідності фізичної присутності. Такі технології забезпечують високий рівень наочності та сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу [4].

Таким чином, інноваційні підходи до вивчення географії материків і океанів у закладах вищої освіти сприяють формуванню професійних компетентностей майбутніх учителів географії НУШ. Поєднання компетентнісного, дослідницького, проектного та цифрового підходів забезпечує підготовку педагогів, здатних ефективно працювати в сучасному освітньому середовищі, використовувати новітні технології навчання та формувати в учнів географічну грамотність, критичне мислення й навички дослідницької діяльності..

Література

1. Бірюкова Н. В. Теорія та методика навчання географії в умовах реалізації концепції Нової української школи. *Природничі науки та освіта*. 2021. № 2. С. 18–24. URL: <https://vspu.net/naturalscience/index.php/journal/article/download/117/94> (дата звернення: 30.04.2026).
2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: <https://nus.org.ua/about/> (дата звернення: 30.04.2026).

3. Про затвердження Державного стандарту базової середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-п> (дата звернення: 30.04.2026).
4. Яковчук О. В., Романів А. С., Токар О. І. Сучасні особливості викладання фізико-географічних дисциплін при підготовці вчителів географії в закладах вищої освіти України. *Вісник Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені Академіка Степана Дем'янчука. Серія: Педагогіка та психологія.* 2026. № 2. DOI: <https://doi.org/10.32782/3041-2021/2026-2-41>
5. Яроменко О. В., Романів А. С., Токар О. І. Теоретико-методологічний аналіз вибору об'єкта дослідження в географічній науці. *Вісник Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені Академіка Степана Дем'янчука. Серія: Педагогіка та психологія.* 2025. № 4. DOI: <https://doi.org/10.32782/3041-2021/2025-4-44>